

Ανατολή ηλίου στο Όρος Βέρμιο

Φωτογραφία: Ιωάννης Παπαρρόδου

Εξώφυλλο του πρώτου τεύχους του περιοδικού "Το Βουνό"

Κυκλοφόρησε τον Ιανουάριο του 1934
ως το μηνιαίο δελτίο του Ελληνικού Ορειβατικού Συλλόγου (ΕΟΣ)

Ιωάννης Κ. Παπαρρόδου

Ιωάννης Παπαρρόδου

**Ο ξεχωριστός ήρωας
χαρτογράφος
με τα ιδιαίτερα ταλέντα**

Εισαγωγικό σημείωμα

Είναι κάποιες στιγμές που τα λόγια είναι πολύ φτωχά για να περιγράψουν το μεγαλείο ψυχής. Ιδιαίτερα όταν κάποιες προσωπικότητες με το χαρακτήρα, το ήθος, τη δράση και τις ενέργειες τους αφήνουν ανεξίτηλα σημάδια στη λήθη του χρόνου. Μία από αυτές ίσως τη σημαντικότερη στην ιστορία της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού αποτελεί ο Ιωάννης Παπαρρόδου.

Ο Γιάννος έτσι όπως τον αποκαλούσαν, επί μία δεκαετία προσέφερε τις πολύτιμες υπηρεσίες του στον βωμό του χαρτογραφικού καθήκοντος και τίμησε την στολή του έλληνα αξιωματικού περισσότερο από ότι αυτή τον τίμησε. Μία ξεχωριστή προσωπικότητα με ιδιαίτερα ταλέντα και δεξιότητες, που έμελε να αφήσει σημαντικό αποτύπωμα στη διαδρομή της ΓΥΣ και να γράψει το δικό του ένδοξο επίλογο με τη θυσία του περνώντας στο πάνθεον των ηρώων.

Ο Παπαρρόδου από τη στιγμή που εντάχθηκε στο μόνιμο επιστημονικό προσωπικό της Υπηρεσίας το 1928 αμέσως ξεχώρισε. Η εξοικείωση του με το βουνό, το πάθος του για την εξερεύνηση της φύσης, και η φυσική αντοχή που διέθετε τον κατέστησαν σύντομα έναν από τους πιο ικανούς αξιωματικούς που διέθετε η Γεωγραφική Υπηρεσία. Για μία δεκαετία έχοντας σαν δεύτερο σπίτι του τις οροσειρές και τις κορυφές των ορεινών όγκων, τριγύριζε με ευκολία σε αυτές, κατασκεύαζε και μέτραγε τριγωνομετρικά βάρθρα απαραίτητα για τις εργασίες χαρτογράφησης. Σχολαστικός και ακριβής διακρίθηκε για τις επιδόσεις του στο πεδίο. Οι γεωδαιτικές εργασίες του σε όλο αυτό το διάστημα, αποτελούσαν πρότυπα ακρίβειας, τάξεως και τελειότητας.

Παράλληλα ασχολείται με τη χιονοδρομία και διακρίνεται στον δρόμο αντοχής. Στους αγώνες της Ζήρειας στην ορεινή Κορινθία ο Παπαρρόδου ανακηρύσσεται το 1934 για πρώτη φορά πρωταθλητής στο σκι αντοχής. Η δεύτερη φορά που κατακτά την

πρώτη θέση στο πανελλήνιο πρωτάθλημα σκι στην ίδια κατηγορία είναι στο Βέρμιο. Ένα χρόνο αργότερα συμμετέχει, ως αρχηγός τριμελούς ομάδας, στους παγκόσμιες αγώνες που διοργανώθηκαν στο Chamoniix της Γαλλίας, εκπροσωπώντας την Ελλάδα.

Η επιστράτευση της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 τον συνάντησε στο Μέτσοβο. Από την στιγμή εκείνη μέχρι το θάνατο του ο Παπαρρόδου συνεχίζει να γράφει την δική του ένδοξη ιστορία. Με τη ξεχωριστή δράση του στις πολεμικές επιχειρήσεις συμβάλει καταλυτικά στην νίκη των ελληνικών στρατευμάτων. Ακόμα και την ύστατη ώρα, όταν και οι λιγοστές ελπίδες έχουν χαθεί, αυτός συνεχίζει τη μάχη στο Δησπηλιό της Καστοριάς μέχρι τελικής πτώσεως. Ως άλλος Λεωνίδας χωρίς όμως τους τριακόσιους, κατόρθωσε να νικήσει την ανθρώπινη φύση και να εισέλθει στη σφαίρα των ανωτέρων ιδανικών και του ανώτερου προορισμού θυσιάζοντας την ζωή του για την Πατρίδα.

Το πόνημα που ακολουθεί επιχειρεί να περιγράψει χαρακτηριστικές πτυχές της ζωής και του έργου του χαρισματικού και ταλαντούχου Παπαρρόδου. Αποτελεί φόρο τιμής στο πρόσωπο αυτού του εκλεκτού αξιωματικού, με την ελπίδα οι νεωτέρες γενιές αξιωματικών και υπαλλήλων της ΓΥΣ να γνωρίσουν βασικά στοιχεία της ιδιαίτερης και ξεχωριστής αυτής προσωπικότητας και να αντλήσουν διδάγματα από την δράση του. Είναι το λιγότερο που θα μπορούσα να κάνω από την θέση ευθύνης που έχω την τιμή να υπηρετώ, για να κάνω ευρύτερα γνωστή την γοητευτική και συγχρόνως ένδοξη ιστορία του.

*Συνταγματάρχης (Γ) Δημήτριος Λοΐσιος
Υποδιοικητής Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού*

Αθήνα, Οκτώβριος 2021

Περιεχόμενα

Αντί προλόγου	1
Τα πρώτα χρόνια και η εισαγωγή στη Σχολή Ευελπίδων	3
Η ενασχόληση με τον αθλητισμό και την ορειβασία	6
Η χαρτογραφική δεκαετία	8
Ο Πόλεμος	15
Η τελευταία μάχη	24
Μετά το θάνατο του	27
Ο ξεχωριστός Παπαρρόδου	31
Επίμετρο	35
Βιβλιογραφικές Αναφορές	37

Αντί προλόγου

Λίγα βήματα μετά την είσοδο της κεντρικής πύλης του Στρατοπέδου της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, δίπλα από το φυλάκιο της κεντρικής πύλης, υπάρχει η προτομή του Ιωάννη Παπαρρόδου. Το έτος 2021 συμπληρώνονται 80 χρόνια από το θάνατο του. Ήταν σούρουπο της 15^{ης} Απριλίου 1941, όταν πιστός στα υψηλά ιδανικά του άφηνε την τελευταία του πνοή για την πατρίδα.

Στο λυκόφως του έπους του '40 (αρχές Απριλίου 1941), του είχε ανατεθεί η Διοίκηση της 21^{ης} Ορειβατικής Μοίρας Πυροβολικού. Μετά την εισβολή των Γερμανικών στρατευμάτων στο ελληνικό έδαφος στις 6 Απριλίου οι Γερμανικές δυνάμεις, αφού κατέλαβαν τη Θεσσαλονίκη, διέσπασαν την ελληνική άμυνα στη στενωπό της Κλεισούρας και προήλαυαν προς την πόλη της Καστοριάς.

Η 13^η Μεραρχία της Στρατιάς Δυτικής Μακεδονίας αναλαμβάνει αποστολή να οργανώσει τη δεύτερη γραμμή

άμυνας. Ο Παπαρρόδου τάσσεται με τη Μοίρα του στα υψώματα νοτίως της λίμνης της Καστοριάς, κοντά στο χωριό Δισπηλιό. Και ακριβώς εκεί, πάνω στο ύψωμα που επέλεξε να δώσει την τελική μάχη, επιδίδεται στον τελευταίο αγώνα της ζωής του. Γνωρίζει τον θάνατο, όπως ακριβώς έζησε ψύχραιμος, ατάραχος, αποφασιστικός. Μία ξεχωριστή και ιδιαίτερη προσωπικότητα με μεγαλείο ψυχής.

Τι συνέβη λοιπόν το ηλιοβασίλεμα της Μεγάλης Τρίτης; Ποιος ήταν αυτός ο χαρισματικός και ταλαντούχος αξιωματικός, που δεν έχασε στιγμή το θάρρος του, περιφερόμενος παντού, δίνοντας οδηγίες, εμπυχώνοντας τους πάντες και περιφρονώντας τον θάνατο;

Τα πρώτα χρόνια και η εισαγωγή στη Σχολή Ευελπίδων

Ο Ιωάννης Παπαρρόδου γεννήθηκε στην Υπάτη στις 21 Σεπτεμβρίου του 1904 με το παλιό ημερολόγιο. Ήταν γόνος στρατιωτικής οικογένειας, δευτερότοκος γιός του Συνταγματάρχη Κωνσταντίνου Παπαρρόδου και αδελφός του Αντιστράτηγου Νίκου Παπαρρόδου.

Τα πρώτα χρόνια της ζωής του η οικογένεια μοιράζει το χρόνο της μεταξύ των στρατιωτικών καθηκόντων του πατέρα και της διαμονής στην πόλη της Λαμίας με συχνές επισκέψεις στην Υπάτη. Τα καλοκαίρια εκεί άφησαν ανεξίτηλα σημάδια στην παιδική ψυχή του Παπαρρόδου. Τα βουνά, τα σκοτεινά δάση, τα ορμητικά νερά και η απaráμιλλη φυσική ομορφιά των τοπίων της Υπάτης, έμειναν ανεξίτηλες εικόνες στην ψυχή του και χάραξαν σε έναν βαθμό την πορεία του στη ζωή.

Το 1910 ο πατέρας του προάγεται σε Αντισυνταγματάρχη και μετατίθεται στη φρουρά Τρικάλων. Στην πόλη αυτή ο Παπαρρόδου πηγαίνει για πρώτη φορά σχολείο. Κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων ο Κωνσταντίνος Παπαρρόδου πολεμάει στον Σαραντάπορο, στα Γιαννιτσά και τελευταία στη Χίο. Ίσως τότε και πολύ περισσότερο στο τέλος των Βαλκανικών πολέμων, επηρεασμένος από τις πολεμικές δόξες του πατέρα του, αλλά και την απόφαση του μεγαλύτερου του αδερφού να ακολουθήσει το επάγγελμα του στρατιωτικού, παίρνει και ο ίδιος την απόφαση να ακολουθήσει στρατιωτική σταδιοδρομία.

Το 1915 μετά την αποστρατεία του πατέρα του εγκαταστάθηκαν οικογενειακώς στην Αθήνα. Αποφοίτησε

από το Γ' Γυμνάσιο αρρένων Αθηνών το 1919 και το επόμενο έτος εισέρχεται πρώτος στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων και γίνεται αρχηγός της τάξης του.

Ο χρόνος κυλάει γρήγορα ανάμεσα στις σπουδές και στα σπορ. Το μεγάλο όμως πάθος του ήταν οι περιηγήσεις στο βουνό. Ο Υμηττός, η Πεντέλη και η Πάρνηθα έγιναν τα πεδία των ορεινών περιπλανήσεων του την ίδια περίοδο που η Ελλάδα συνταράσσεται από τον πόλεμο της Μικράς Ασίας.

Ο αδερφός του Νίκος είχε ορκιστεί Ανθυπολοχαγός το 1922 και είχε φύγει αμέσως μετά την αποφοίτηση του για τη Σμύρνη και το Μέτωπο. Ο πατέρας του πεθαίνει σε ηλικία 69 ετών στις 14 Φεβρουαρίου του 1924. Αυτή η σημαντική απώλεια της οικογένειας θα σημάνει το τέλος ενός κύκλου ζωής και την έναρξη του επόμενου.

Το 1923 ονομάζεται Ανθυπολοχαγός Πυροβολικού και τοποθετείται στην πρώτη του Μονάδα στα περίχωρα Αθηνών.

=====

Διευθυντής Προσωπικού (Τμήμα Π Γραφείον Στρατ. Σχολείων.)—Αριθ. πρωτ. 210106 (934)

Περί ονομασίας και κατατάξεως ανθυπολοχαγών εις τὰ διάφορα ὄπλα τοῦ Στρατεύματος ἀποφοίτων τοῦ Στρατ. Σχολείου Ευελπίδων Σχολικοῦ ἔτους 1922—1923.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1923.

Ἐ ν ο μ ἄ ζ ο μ ε ν :

Ἀνθ' ὄψεως τούτων κάτωθι ἐπιτυχόντας Εὐέλπιδας τῆς 3ης τάξεως (σχολικοῦ ἔτους 1922—1923, Στρατ. Σχολείου Ευελπίδων καὶ

κατατάσσονται

τούτους, εἰς τὸ ἔναντι τοῦ ὀνόματος ἐκάστου ἐμφαινόμενον ὄπλον καὶ κατὰ τὴν μεταξὺ των σειράν ἀρχιαιότητος τῆς γενικῆς τοιαύτης κλινοσηθητομένης βραδύτερον.

Γεν. σειρά ἀρχιαιότητος	Ὄνοματεπώνυμον	Ὅπλον εἰς ᾧ κατατάσσεται	Ἀρχαιότης κ. ὀ' ὄπλον	Παρατηρήσεις
1)	Ἀνδρουλακάκη Γεώργιον	Πυροβολικόν	1.	
2)	Ἰορδανίδην Γεώργιον	Μηχανικόν	1.	
3)	Ναπαθανασίου Ἰωάννην	»	2.	
4)	Μαρινῆσκον Πέτρον	Πυροβολικόν	2.	
5)	Πεερρακίαν Νικόλαον	Ἴππικόν	1.	
6)	Καρανάσιον Χριστοφ.	Μηχανικόν	3.	
7)	Χατζηπροδρόμου Ἰ.	Πυροβολικόν	3.	
8)	Ναπαρθοῦ Ἰωάννην	»	4.	
9)	Φιλῶρον Γεώργιον	Μηχανικόν	4.	
10)	Ἀλεξίου Κων/νον	Πυροβολικόν	5.	
11)	Παναγιωτίδην Εὐάγγελον	»	6.	

Το 1925 βρίσκεται τοποθετημένος σε Μονάδα των Σερρών στην Ελληνο - Βουλγαρική μεθόριο. Επιστρέφει στην Αθήνα όπου παραμένει σε Μονάδα Πυροβολικού μέχρι το 1927, χρονιά που αποσπάται στη Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού. Το 1931 προάγεται σε Λοχαγό και το 1940 σε Ταγματάρχη.

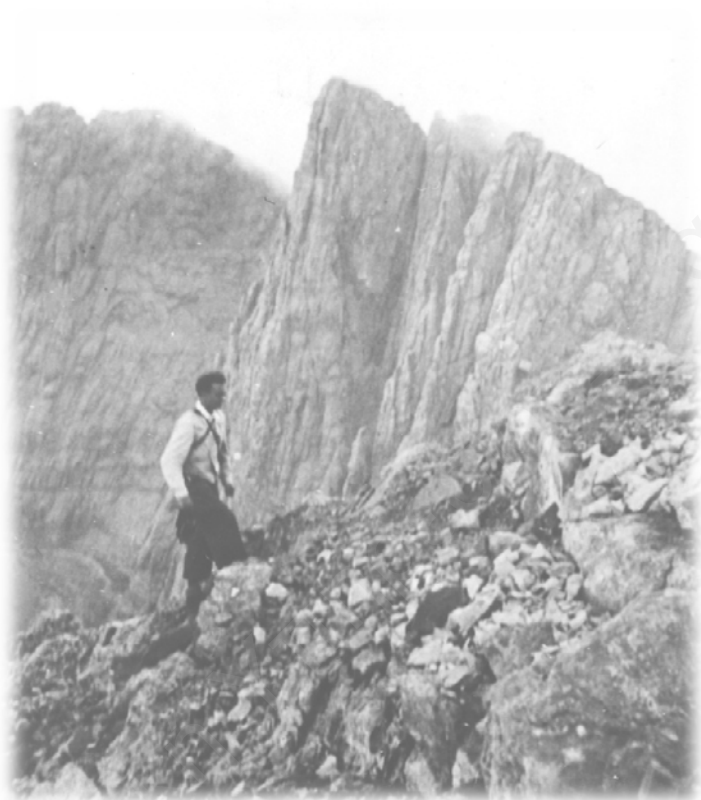
Η ενασχόληση με τον αθλητισμό και την ορειβασία

Από μικρός ασχολήθηκε με τον αθλητισμό. Ως έφηβος ανακηρύχθηκε πανελληνιονίκης στο απλό άλμα άνευ φοράς. Μεγάλες του αγάπες, τα όπλα, η ύπαιθρος και η ενασχόληση με τη φύση. Ασχολείται ενεργά με τη σκοποβολή και στους πανελλήνιους σκοπευτικούς αγώνες του 1927 κερδίζει την πρώτη θέση. Διετέλεσε μέλος της εθνικής σκοπευτικής ομάδας της Ελλάδος.

Ένα χρόνο μετά την απόσπασή του στη Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού, το 1928, ιδρύεται ο Ορειβατικός Σύνδεσμος Αθηνών. Η πρώτη του επαφή με την ηγετική ομάδα του Συλλόγου έγινε το 1931 και αμέσως γίνεται μέλος του. Σύντομα αναπτύσσει εξαιρετική δράση και εκλέγεται αντιπρόεδρος το 1932. Υπηρετεί στα καθήκοντα αυτά μέχρι το 1936 με σημαντικό ρόλο στην έκδοση του περιοδικού του Συνδέσμου. Πολυάριθμες φωτογραφίες του με υψηλή καλλιτεχνική ποιότητα δημοσιευμένες στο περιοδικό, όπως αυτή που κοσμεί το εξώφυλλο του πρώτου τεύχους και εμφανίζεται στην πρώτη σελίδα του παρόντος πονήματος, μαρτυρούν τη μεγάλη ικανότητα του στην τέχνη της φωτογραφίας.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1930 το σκι άρχισε να διαδίδεται σε ένα περιορισμένο κοινό και μέσα σε λίγο καιρό γνώρισε μεγάλη άνθηση. Ανάμεσα στους πρώτους που το αγάπησαν και ο Ιωάννης Παπαρρόδου. Αρχίζει τα πρώτα του δειλά βήματα με χιονοπέδιλα το 1932. Στη συνέχεια βελτιώνεται πολύ γρήγορα επιδεικνύοντας μεγάλη ικανότητα και ταλέντο στο δρόμο αντοχής. Άλλη μία

απόδειξη της βουνίσιας φύσης του και της φυσικής αντοχής που διέθετε.

Ανάβαση στις κορυφές του Ολύμπου

Στους αγώνες της Ζήρειας στην ορεινή Κορινθία ο Παπαρρόδου ανακηρύσσεται το 1934 για πρώτη φορά πρωταθλητής στον σκι αντοχής. Η δεύτερη φορά που κατακτά την πρώτη θέση στο πανελλήνιο πρωτάθλημα σκι στην ίδια κατηγορία είναι στο Βέρμιο. Ένα χρόνο αργότερα συμμετέχει εκπροσωπώντας την Ελλάδα, ως αρχηγός τριμελούς ομάδας, στους παγκόσμιες αγώνες που διοργανώθηκαν στο Chamoniix της Γαλλίας.

Η χαρτογραφική δεκαετία

Ο Ιωάννης Παπαρρόδου κατείχε ευρεία επιστημονική και εγκυκλοπαιδική μόρφωση. Μίλαγε αγγλικά και γερμανικά και ιταλικά. Είχε κλίση στα μαθηματικά και το σχέδιο. Τα προσόντα αυτά σε συνδυασμό με το πάθος του για την ύπαιθρο και την εξερεύνηση των ορεινών όγκων αποτέλεσαν τους κύριους παράγοντες που τον οδήγησαν στην Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού. Το αντικείμενο εργασίας και η αποστολή της ήταν κάτι που του ταίριαζε, κάτι που αγαπούσε. Ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της ιδιαίτερης φύσης του.

Το 1927 αποσπάται ως Υπολοχαγός και το 1928 κατετάγη στο μόνιμο επιστημονικό προσωπικό της. Από τη στιγμή εκείνη ο Παπαρρόδου επιδίδεται σε μία διαρκή περιπλάνηση στις ελληνικές βουνοκορυφές, εκτελώντας γεωδαιτικές μετρήσεις και κατασκευάζοντας τριγωνομετρικά βάρθρα, μοιράζοντας παράλληλα τον ελεύθερο χρόνο του σε ορειβατικές και χιονοδρομικές εξορμήσεις. Αναδεικνύεται αυτός όπως και λιγοστοί άλλοι αξιωματικοί αυτής της περιόδου σε πρωτεργάτες της χαρτογραφίας, υλοποιώντας ένα πολύτιμο και συγχρόνως εξαιρετικής ποιότητας χαρτογραφικό έργο.

Στο πλαίσιο των χαρτογραφικών καθηκόντων του χρησιμοποιούσε συχνά το αεροπλάνο για αεροφωτογραφίσεις. Η Γεωγραφική Υπηρεσία σε συντονισμό με άλλες Υπηρεσίες πραγματοποιεί εκείνη την εποχή ένα ευρύ πρόγραμμα αεροφωτογραφίσεων. Αλλά και κατά την διάρκεια των ενασχολήσεων του με την ορειβασία και το σκι χρησιμοποιεί πολλές φορές αεροπλάνα, που πιλοτάρουν

φίλοι ή γνωστοί, για να μεταφερθεί σύντομα σε μακρινούς αγαπημένους του προορισμούς.

Τα χρόνια που θα ακολουθήσουν η απόδοσή του στις χαρτογραφικές δραστηριότητες της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού φθάνει στο απόγειο της. Λάτρης της φύσης και της ορειβασίας, σχολαστικός και ακριβής διακρίνεται για τις επιδόσεις του στο πεδίο. Οι γεωδαιτικές εργασίες του σε όλο αυτό το διάστημα, σύμφωνα με τα σημειώματα απόδοσης των προϊστάμενων του αξιωματικών, αποτελούν πρότυπα ακρίβειας τάξεως και τελειότητας.

Την περίοδο 1931-1940 συμμετέχει σε γεωδαιτικές εργασίες για την ίδρυση και μέτρηση τριγωνομετρικών βάθρων. Η εξοικείωση του με το βουνό και η φυσική αντοχή που διέθετε τον κατέστησαν σύντομα έναν από τους πιο ικανούς αξιωματικούς που διέθετε η Γεωγραφική Υπηρεσία στο επίπονο αυτό έργο. Έχοντας σαν δεύτερο σπίτι του τις οροσειρές και τις κορυφές των ορεινών όγκων, τριγύριζε με ευκολία σε αυτές, κατασκεύαζε και μέτραγε τριγωνομετρικά βάρη απαραίτητα για την εξασφάλιση του γεωδαιτικού σκελετού της χώρας και τις εργασίες χαρτογράφησης. Παράλληλα δεν παρέλειπε να εξασκεί τις ικανότητές του στην φωτογράφιση που αποτελούσε μία από τις μεγάλες του αγάπες.

Η Γεωγραφική Υπηρεσία του ανάθεσε εργασίες στο Βέρμιο, σε διάφορες περιοχές της Στερεάς, στο Σμόλικα, τα Τζουμέρκα και σε άλλα βουνά της οριογραμμής που εκτείνεται από τον Γράμμο μέχρι τον Ποταμό Καλαμά.

Το 1932 βρίσκεται στο Καϊμακτσάλαν, ενώ την περίοδο 1936-1937 χαρτογραφεί στην περιφέρεια της

Ηπείρου στα όρη Γκαμήλα, Πάπιγκο, Περιστέρι και Τζουμέρκα. Στις υψηλότερες κορυφές αυτών των βουνών αναρριχάται ο Παπαρρόδου συντροφιά με τα γεωδαιτικά όργανα μέτρησης και τον φωτογραφικό του φακό τον οποίο δεν αποχωρίζεται ποτέ. Το τελευταίο έτος της περιόδου συμμετέχει σε γεωδαιτικές εργασίες τριγωνισμού 1^{ης} τάξης για τη μέτρηση των σημείων Περιστέρι (Μέτσοβο), Σμόλικας και Γράμμος (Πίνδος) με σκοπό την σύνδεση του δικτύου 1^{ης} τάξης της Κέρκυρας με αυτό της Δυτικής Μακεδονίας, καθώς και σε εργασίες πύκνωσης εκτάσεων στις περιοχές της Κοζάνης, Φλώρινας και Κορυτσάς με την ίδρυση και μέτρηση επισημασμένων βάθρων από σκυροκονίαμα. Το 1938 συμμετέχει σε αποστολές αεροφωτογράφισης στην περιοχή της Αττικής.

Γεωδαιτικές μετρήσεις σε τριγωνομετρικό βάθρο

Σε όλες αυτές τις ορεινές περιηγήσεις του αποθανάτιζε σε κάθε ευκαιρία σκηνές και τοπία με το βλέμμα του ορειβάτη. Χιονισμένες βουνοκορυφές, τοπία απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς μαγνήτιζαν τον φωτογραφικό του φακό. Ξυπνούσαν μέσα του την καλλιτεχνική του φύση. Και τα αποτελέσματα ήταν εντυπωσιακά.

Χιονισμένες βουνοκορυφές και δάση

Σέλι Βερμίου: Άποψη του χιονισμένου χωριού

Ενδιάμεσα το 1934 τοποθετείται Διοικητής του 71^{ου} Τμήματος Χωροστάθμησης με αποστολή:

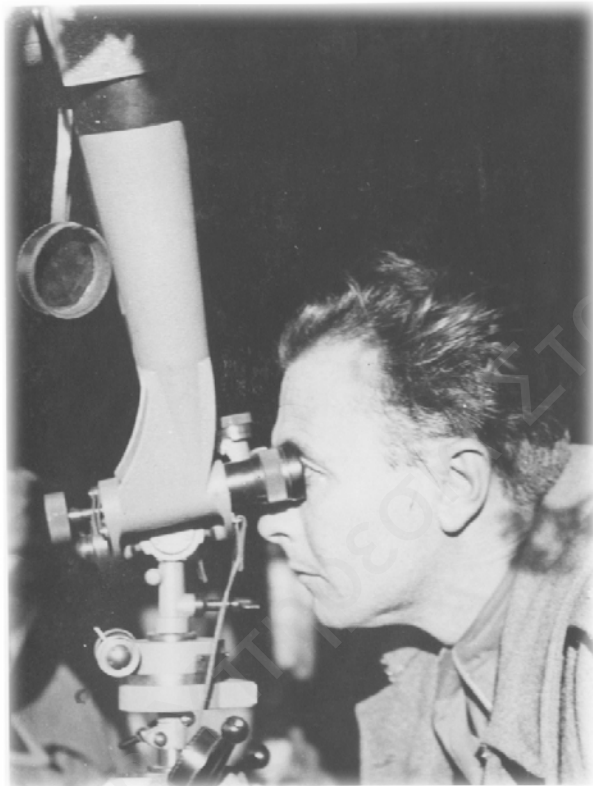
- Αναγνώριση και πάκτωση χωροσταθμικών αφετηριών στη γραμμή Κούλα - Σέρρες και των ομάδων Σερρών, Παλαιοκάστρου, Σιδηροκάστρου, Ρούπελ και Προμαχώνα
- Αναγνώριση και πάκτωση υψομετρικών αφετηριών συνδέσμου των δύο δικτύων Ελλάδος και Βουλγαρίας σε 5 καθορισμένα σημεία και εκτέλεση των χωροσταθμικών παρατηρήσεων συνδέσμου των δύο δικτύων
- Εκτέλεση της χωροσταθμικής όδευσης Κούλας - Σιδηροκάστρου - Σερρών.

Από το 1938 βρίσκεται στην Ήπειρο σε μία ευαίσθητη περιοχή της μεθορίου στην οποία οι ελληνικές δυνάμεις παρακολουθούν με ανησυχία τις εξελίξεις στην απέναντι πλευρά των συνόρων. Μετά την ιταλική απόβαση τον Απρίλιο του 1939 όλοι συνειδητοποιούν ότι η έκρηξη του πολέμου δεν είναι παρά ζήτημα χρόνου. Ο Διοικητής της Μεραρχίας υποστράτηγος

Χαράλαμπος Κατσιμήτρος, ένας σκληροτράχηλος, δυναμικός και πολυμήχανος ηγήτορας δίνει διαταγή για την οργάνωση του αμυντικού τομέα της Μεραρχίας. Μιας περιοχής που απλώνεται από τις κορυφές του όρου Γκαμήλα, περνάει από το Καλπάκι και καταλήγει στη παραλία του Ιονίου. Σε αυτή τη περιοχή, αναλαμβάνει να οργανώσει και να αναπτύξει το Πυροβολικό της Μεραρχίας, ο Διοικητής Πυροβολικού της συνταγματάρχης Παναγιώτης Μαυρογιάννης.

Ο Παπαρόδου τον Μάιο του 1940 τίθεται κάτω από τις διαταγές του διοικητή Πυροβολικού της Μεραρχίας και

αναλαμβάνει την πύκνωση του τριγωνομετρικού δικτύου του Καλαμά.

Νυκτερινές μετρήσεις τριγωνισμού

Οι εργασίες αυτές αποσκοπούσαν στη τοπογραφική της οργάνωση για τις πιθανές ανάγκες Πυροβολικού. Με έδρα τα Ιωάννινα ο Παπαρρόδου μεταβαίνει στο πεδίο με όλα τα δυνατά μέσα αυτοκίνητο, μουλάρι, ακόμα και πεζοπορώντας. Γνωρίζει ότι οι μετρήσεις αυτές είναι εξαιρετικής σημασίας για την ακρίβεια των βολών του Πυροβολικού, αφού χωρίς χάρτες οι αποστολές που αναλαμβάνουν οι Μονάδες Πυροβολικού είναι καταδικασμένες να αποτύχουν. Δουλεύοντας μέρα και νύκτα, διανυκτερεύοντας συχνά στην ύπαιθρο, κατορθώνει

μέσα σε τρεις μόλις μήνες, στα τέλη Αυγούστου του 1940, να παραδώσει πλήρη τριγωνισμό για την περιοχή. Η εξαιρετική αυτή εργασία του Παπαρρόδου θα αποτελέσει τη κρίσιμη βάση για την προπαρασκευή του Πυροβολικού της 8^{ης} Μεραρχίας. Το Πυροβολικό πλέον έχει έτοιμους χάρτες και μπορεί να στηρίξει τη σχεδίαση των επιχειρήσεων σε αξιόπιστα στοιχεία μετρήσεων. Στοιχεία που αγόγγυστα με μόχθο και ιδρώτα συνέλεξε ο Ιωάννης Παπαρρόδου στο πεδίο.

Ο Πόλεμος

Η επιστράτευση της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 τον βρήκε στο Μέτσοβο. Με την εισβολή των ιταλικών στρατευμάτων τοποθετήθηκε στη Διοίκηση Πυροβολικού της 8^{ης} Μεραρχίας, ως επιτελάρχης του Αρχηγού Πυροβολικού της Μεραρχίας συντελώντας με την επιτυχημένη δράση του στη νίκη των Ελληνικών Δυνάμεων στη περίφημη Μάχη Καλπακίου. Ήταν λοιπόν, χωρίς ίχνος υπερβολής, η τρίμηνη επίπονη και συγχρόνως ακριβής και αξιόπιστη εργασία του Παπαρρόδου, αυτή που συνέβαλε αποφασιστικά ώστε τα κανόνια του Πυροβολικού να καταφέρουν καίρια πλήγματα στον εχθρό σε μία ηρωικά και αριστοτεχνικά οργανωμένη άμυνα στον τομέα «Ελαιάς – Καλαμά».

Η ορμητική είσοδος του Παπαρρόδου στη μάχη πραγματοποιείται με δική του επίμονη αίτηση. Από τις 7 μέχρι τις 17 Νοεμβρίου στην πιο κρίσιμη καμπή της μάχης, όταν έχουν ριχτεί σε αυτή όλες οι εφεδρείες, αναλαμβάνει την διοίκηση μίας ομάδας από δύο ουλαμούς πυροβόλων. Θα αμυνθεί στη γραμμή Γραμπάλας - Ασόνισσας - Ψηλοράχης. Τα ελαφρά ορεινά κανόνια φορτώνονται σε μουλάρια. Ανάλογα με τη θέση της Μοίρας και τη μορφολογία του εδάφους πολλές φορές τα κανόνια μεταφέρονταν με τα χέρια. Τα έλυναν για την μεταφορά και τα συναρμολογούσαν στο σημείο τάξης για άμεσες βολές. Ο Παπαρρόδου, ως έμπειρος ορειβάτης, στήνει το παρατηρητήριό του σε ψηλό δυσπρόσιτο σημείο και από εκεί με οπτικά όργανα κατευθύνει τις βολές με θαυμαστή ψυχραιμία.

Ο Νοέμβριος προχωρά και μαζί του προχωρούν και τα ελληνικά στρατεύματα. Ο Παπαρρόδου από τα Ιωάννινα

και το Καλπάκι τώρα βρίσκεται στα σύνορά στη διάβαση της Κακκαβιάς. Η αντεπίθεση συνεχίζεται και η Μεραρχία απελευθερώνει τη Βησάνη. Μετά από τέσσερις ημέρες εξαπολύει επίθεση στη διάβαση της Κακκαβιάς η οποία αποτυγχάνει. Σε τρεις ημέρες η επίθεση επαναλαμβάνεται εν μέσω χιονοθύελλας. Βρισκόμαστε ήδη στις 4 Δεκεμβρίου του 1941. Ο Παππαρόδου επιχειρεί στη βόρεια πλευρά της στενωπού της Κακκαβιάς εκεί που οι Ιταλοί κρατούν το απόρθητο ύψωμα 669 εμποδίζοντας την ελληνική προέλαση.

Οι κατά μέτωπο επιθέσεις του πεζικού κατά της θέσης αυτής αποκρούονται με μεγάλες απώλειες. Αποφασίζεται η υπερκέραση από τα πλάγια. Ξεκινάει μία συνδυασμένη επιθετική ενέργεια στην κορυφογραμμή που οδηγεί στο ύψωμα Μπουράτο με στόχο την κατάληψη του υψώματος 669. Οι βολές του πυροβολικού εξαιτίας των άσχημων καιρικών συνθηκών αλλά και της αδυναμίας αναγνώρισης των εχθρικών θέσεων αποτυγχάνουν. Τότε ο Παπαρόδου αναλαμβάνει δράση. Φοράει τα χιονοπέδιλα του και κατευθύνεται σε ένα μικρό ύψωμα που είχε εντοπίσει και θα του έδινε στρατηγικό πλεονέκτημα στην αναγνώριση των εχθρικών θέσεων. Μαζί του είχε τα κιάλια του και ένα μικρό τηλέφωνο με πεταλούδα. Έχοντας φτάσει στην κορυφή του υψώματος παρατηρεί με τα κιάλια ότι στο δάσος της Μπούνας κινείται σημαντικής συγκέντρωσης εχθρική δύναμη. Επικοινωνεί με τους δικούς του πυροβολητές και κατευθύνει τα πυρά τους. Ο ίδιος και οι άντρες του εν τω μεταξύ είχαν ανέβει στο ύψωμα και είχαν τάξει μικρό αριθμό πυροβόλων. Με συντονισμένες βολές κατορθώνει να αιφνιδιάσει τους Ιταλούς που βρίσκονταν εντός οχυρωμένου κέντρου στο ύψωμα 669 και να επιφέρει

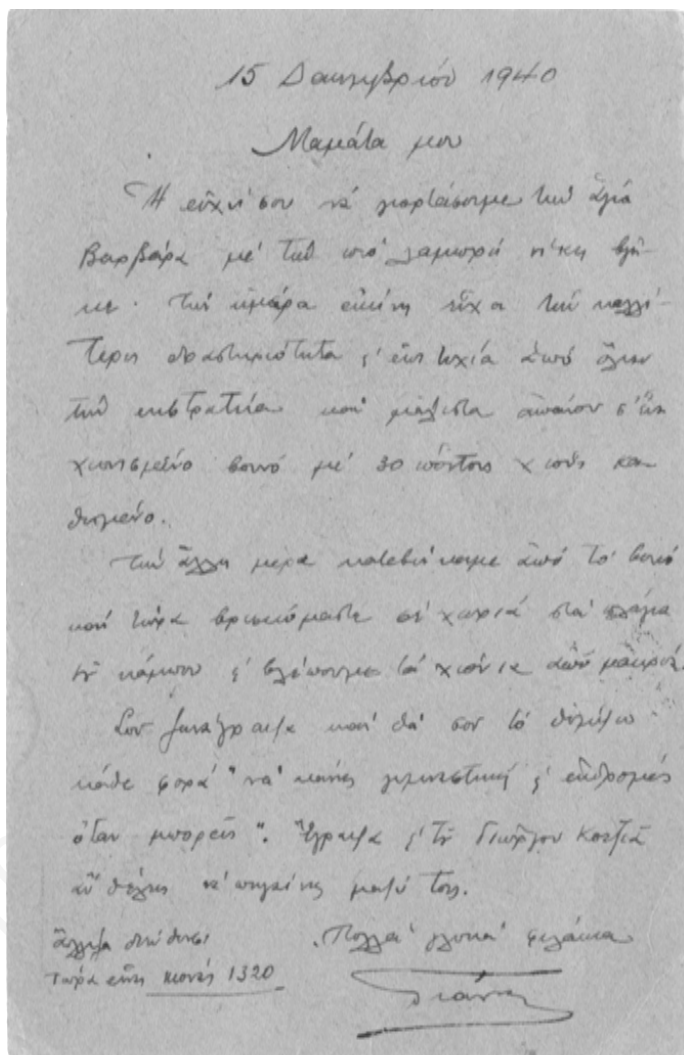
βαρύτατο πλήγμα προσβάλλοντας τις πλευρές του φρουρίου με φονικά πυρά.

Με τη λήξη της πρώτης περιόδου επιχειρήσεων, αφού προηγουμένως η Μεραρχία είχε δεχθεί τα συγχαρητήρια του Στρατηγού διοικητή του Α' ΣΣ, προτείνεται από το Διοικητή Πυροβολικού Συνταγματάρχη Παναγιώτη Μαυρογιάννη για την απονομή του Πολεμικού Σταυρού Β' Τάξεως με το παρακάτω αιτιολογικό: *«επιδεικνύοντας ενδιαφέρον και δραστηριότητα αλλά και εξαιρετική ψυχραιμία προωθούμενος διαρκώς για να κατευθύνει τα πυρά Πυροβολικού στη κατεύθυνση ενεργείας στις μάχες Μπούνας - Μπουράτο».*

Ο ίδιος ο Παπαρρόδου ζητά η ηθική αυτή ανταμοιβή να δοθεί στους υφισταμένους του με τη φράση *«Χωρίς να είναι μαθημένοι στα χιόνια, ούτε ορειβάτες συστηματικοί, κατόρθωσαν να ανεβάσουν πάνω στο Μπουράτο τα κανόνια των και με τα χέρια παραμείναντες αδιαμαρτυρήτως υπό τραγικές συνθήκες επί ολόκληρον 24ωρον εις τα θέσεις των εν συνεχή δράση»*

Μετά την εκπόρθηση του Μπουράτο ο δρόμος της Κακκαβιάς είναι ανοιχτός. Ο εχθρός μπροστά στον κίνδυνο να περικυκλωθεί εγκαταλείπει από μόνος του το ύψωμα 669. Οι ελληνικές δυνάμεις προελαύνουν και καταλαμβάνουν το Δελβίνο, το Αργυρόκαστρο και τους Αγίους Σαράντα ένα λιμάνι στρατηγικής σημασίας για τον ανεφοδιασμό των στρατευμάτων. Η κατάσταση είχε μεταβληθεί σημαντικά. Η εισβολή των Ιταλών είχε αποκρουσθεί και ο πόλεμος είχε μεταφερθεί πλέον βαθιά μέσα στο αλβανικό έδαφος. Στον τομέα της Πίνδου τα αποτελέσματα ήταν ακόμα πιο θεαματικά αφού οι ελληνικές δυνάμεις κατόρθωσαν να

εισχωρήσουν μέχρι την Κορυτσά για να σταματήσουν πιο βόρεια στα βουνά της Κάμνιας. Εκεί που θα αναπτύξει αξιόλογη δράση το πρώτο Τάγμα Χιονοδρομών υπό τις διαταγές του.

Πίσω όψη επιστολικού δελτίου με χειρόγραφο κείμενο του Ι. Παπαρρόδου προς την γυναίκα του Άννα, μετά τη μεγάλη νίκη στις μάχες Μπούνας - Μπουράτο.

Ο Ταγματάρχης Παπαρρόδου κινείται τώρα με τους πυροβολητές του τα κανόνια και τα μουλάρια της Μοίρας στο κατόπι των υποχωρούντων Ιταλών. Μετά από την κατάληψη των χωριών στα υψώματα της Επιτροπής, Ντομπορόβιτσε και Λιμπόχοβου, στους οποίους συμμετείχε ενεργά ως Π.Α.Υ του 15^{ου} ΣΠ, λαμβάνει διαταγή να παραμείνει στην εφεδρεία (περί τα μέσα Δεκεμβρίου) με την 8^η Μεραρχία. Ο Παπαρρόδου εξαιρετικά φιλότιμος αντί να προτιμήσει την θαλπωρή της άνετης διαμονής στα μετόπισθεν ζήτησε να διατεθεί σε μάχιμη υπηρεσία.

Τότε λαμβάνει διαταγή από το Γενικό Επιτελείο να επιστρέψει στην Αθήνα για να οργανώσει το πρώτο Τάγμα Χιονοδρόμων του ελληνικού στρατού. Στις 18 Δεκεμβρίου του 1941 αποχαιρετά τους συμπολεμιστές του στη Μεραρχία και επιστρέφει στο Μέτσοβο. Ο χρόνος πιέζει. Πετά με αεροπλάνο στην Αθήνα και επιδίδεται σε έναν αγώνα δρόμου για να μπορέσει να συγκροτήσει την πρώτη βάση ανθρώπινου δυναμικού του Τάγματος Χιονοδρόμων.

Μετά από πρόσκληση του Γενικού επιτελείου σε μέλη του Ελληνικού Ορειβατικού Συλλόγου (ΕΟΣ), συγκεντρώνονται περίπου 130 ορειβάτες και σκιέρ. Οι πρώτοι στρατιώτες χιονοδρόμοι συγκεντρώνονται στην Αθήνα στα στρατιωτικά παραπήγματα, ενώ οι υπόλοιποι στο Μέτσοβο που είχε οριστεί ο τόπος συγκέντρωσης του Τάγματος. Όλοι προέρχονταν από ορειβατικούς συλλόγους που έχουν έδρα διάφορες περιοχές της Ελλάδας.

Ο Παπαρρόδου περνάει τα πρώτα πολεμικά Χριστούγεννα στην Αθήνα και τα χαράματα πετάει με το αεροπλάνο από το αεροδρόμιο της Ελευσίνας στα Γιάννενα. Ο χρόνος που του δίνεται για τη συγκρότηση του Τάγματος

μόλις 15 ημέρες. Μέσα σε αυτό το διάστημα θα έπρεπε να συγκεντρώσει και να μεταφέρει το υλικό και τους άνδρες στο Μέτσοβο. Ο Παπαρρόδου πηγαινοέρχεται στη διαδρομή Μέτσοβο Ιωάννινα κάτω από βαρύ χειμώνα και δύσκολες συνθήκες μελετώντας την κατάσταση και δίνοντας λύση σε όλα τα ζητήματα που παρουσιάζονται. Καταφέρνει στον χρόνο που του δόθηκε να εγκαταστήσει επιτυχώς το Τάγμα χιονοδρόμων και επιδίδεται με πάθος στην εκπαίδευση προσωπικού της νεοσύστατης Μονάδας. Μέσα σε διάστημα περίπου τριών εβδομάδων κατορθώνει να προετοιμάσει τους άντρες του.

Το 1^ο Τάγμα χιονοδρόμων στο όρος Περιστέρι

Οι αποστολές του Τάγματος: εκτέλεση παρατηρήσεων και συλλογή πληροφοριών, φρούρηση των ορεινών διαβάσεων, εκτέλεση καταστροφών στα μετόπισθεν του εχθρού καθώς και υπηρεσίες συνδέσμων και μεταφορών σε δυσπρόσιτες περιοχές.

Στις 15 Φεβρουαρίου του 1941 το Τάγμα μεταφέρεται με έδρα πλέον την Κορυτσά. Ο πρώτος Λόχος αναχωρεί για την πρώτη γραμμή, στο πιο ψηλό σημείο στο όρος της Κάμνιας (Σάρα Γκράμποβα 2.375 μ.). Οι υπόλοιποι εγκαθίστανται στη Μοσχόπολη λίγα χιλιόμετρα από την Κορυτσά. Κατάλυμα τους και αρχηγείο η Μονή Αγίου Ιωάννη ΒορειοΑ της Μοσχόπολης.

*Εκπαίδευση 1^{ου} Τάγματος Χιονοδρόμων
από τον Ι. Παπαρρόδου*

Εκεί ο Παπαρρόδου συνεχίζει την εκπαίδευση νέων χιονοδρόμων για τη δημιουργία ενός ακόμα λόχου. Από τους 200 περίπου στρατιώτες που παρουσιάστηκαν μόνο οι 50 καλύτεροι στάλθηκαν στο όρος Τομόρι, δυτικά της Κάμνιας ενώ οι υπόλοιποι δεν πρόλαβαν να ριχτούν στη μάχη. Στην πραγματικότητα ήδη από τα τέλη Μαρτίου η πολεμική δράση του Τάγματος Χιονοδρόμων πλησιάζει στο τέλος του. Με το λιώσιμο του χιονιού και αφού ολοκληρώθηκε η

εκπαίδευση των ανδρών το Τάγμα στις 5 Απριλίου 1941 διαλύθηκε επίσημα και οι στρατιώτες χιονοδρόμοι πήραν φύλλα πορείας να επιστρέψουν στις προηγούμενες μονάδες τους.

Στις 7 Απριλίου ο Παπαρρόδου παρουσιάζεται στη 21^η Ορειβατική Μοίρα Πυροβολικού η οποία προσκολλήθηκε στο 15^ο Σύνταγμα Πεζικού της 8^{ης} Μεραρχίας. Συμμετέχει την ίδια μέρα στην επίθεση που εξαπολύεται στους Ιταλούς και την επόμενη με την αναστολή των επιχειρήσεων παραλαμβάνει επίσημα τη Διοίκηση της Μοίρας. Η εισβολή των γερμανικών στρατευμάτων είχε αλλάξει τα δεδομένα. Τα οχυρά στην Ελληνο-Βουλγαρική μεθόριο αντιστέκονται σθεναρά, αλλά η κοιλάδα του Αξιού εξαιτίας της κατάρρευσης της Σερβικής άμυνας βρίσκεται αφύλακτη, έρμαιο στα άρματα του Χίτλερ. Οι μηχανοκίνητοι Γερμανικοί σχηματισμοί ξεχύνονται από τις 9 Απριλίου στη Δοϊράνη και φθάνουν στη Θεσσαλονίκη.

Το Τμήμα Στρατιάς της Δυτικής Μακεδονίας αποκομμένο από την προέλαση των Γερμανικών στρατευμάτων κινδυνεύει να καταστραφεί ολοσχερώς. Στις 12 Απριλίου 1941, έξι ημέρες μετά την κήρυξη του πολέμου αρχίζει να αποσύρεται από το Αλβανικό έδαφος. Αποσύρεται και ο πρώτος Λόχος χιονοδρόμων από την Κάμνια. Εκκενώνεται η μονή του Αγίου Προδρόμου στη Μοσχόπολη και υποστέλλεται η σημαία του Τάγματος Χιονοδρόμων. Τέλος εποχής για την νεοσύστατη αυτή ειδική Μονάδα των γενναίων χιονοδρόμων με Διοικητή και εκπαιδευτή τον Ιωάννη Παπαρρόδου.

Από τις 7 μέχρι της 13 Απριλίου παραμένει στο τμήμα εκείνο του μετώπου και αναχωρεί με τη Μονάδα του στις 13

Απριλίου το βράδυ με αυστηρά μέτρα κάλυψης και προφύλαξης. Το πρωί της 15^{ης} Απριλίου έχει φτάσει στη Μεσοποταμία.

Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού ©

Η τελευταία μάχη

Στις 15 Απρ 1941, οι γερμανικές δυνάμεις διασπούν τη στενωπό της Κλεισούρας και κατευθύνονται προς το Άργος Ορεστικό. Ο Παπαρρόδου βρίσκεται από νωρίς το πρωί στο Στρατηγείο της 13^{ης} Μεραρχίας και παρουσιάζεται στο Διοικητή Υποστράτηγο Σωτήριο Μουτούση. Λαμβάνει διαταγή να ταχθεί με τη 21^η Ορειβατική Μοίρα Πυροβολικού στα υψώματα νότια της λίμνης της Καστοριάς κοντά στα χωριά Αμπελόκηπους και Δισπηλιό, για να αναχαιτίσει την επέλαση των Γερμανικών δυνάμεων, οι οποίες έχουν εκκαθαρίσει τη στενωπό της κλεισούρας και κινούνται με κατεύθυνση το Άργος Ορεστικό.

Του διατίθεται ένα τάγμα πεζικού με βαριά πολυβόλα. Στο πρόσωπο του Παπαρρόδου ο Μουτούσης βλέπει μία χρυσή ευκαιρία. Οι πυροβολαρχίες του έρχονται από τη Μεσοποταμία σε πλήρη τάξη. Όμως οι άνδρες του τάγματος πεζικού που του διατέθηκε αρνούνται να ακολουθήσουν. Ο Παπαρρόδου αναλαμβάνει πρωτοβουλία και ζητά από τον Μέραρχο να του διατεθεί ένα τάγμα από το 23^ο Σύνταγμα, έχοντας την διαβεβαίωση από τον ίδιο τον Διοικητή του Συντάγματος ότι οι άνδρες αυτοί είναι έτοιμοι να πολεμήσουν.

Μέχρι τις 10 το πρωί έχει κατορθώσει να συγκεντρώσει δύο από τις τρεις πυροβολαρχίες με ορειβατικά πυροβόλα και ένα λόχο πεζικού με βαριά πολυβόλα.

Ο Παπαρρόδου δεν είχε επιλέξει τυχαία αυτό το ύψωμα. Έχοντας στήσει το παρατηρητήριο του πολύ κοντά στη κορυφογραμμή διέθετε πανοραμική θέα στον δρόμο

που θα προέλαυναν οι Γερμανοί. Θέση ιδανική για βολές πυροβολικού αλλά εκτεθειμένη σε περίπτωση που εντοπίζονταν από εχθρικά αεροπλάνα ή παρατηρητήρια. Και η ώρα αυτή δεν άργησε. Βαριά γερμανικά κανόνια βάλλουν καταιγιστικά. Αδύνατον να αντισταθείς σε τέτοιο μέγεθος και ένταση πυρών. Ο Παπαρρόδου βρίσκει άλλη θέση για να τάξει τα πυροβόλα του και δίνει διαταγή στους άντρες του για τη μετακίνηση. Η κατάσταση δραματική και μη αναστρέψιμη. Οι ομοβροντίες του εχθρικού πυροβολικού σε συνδυασμό με την εμφάνιση των αεροπλάνων οδηγούν στην καταστροφή. Τα πάντα είχαν κτυπηθεί και διαλυθεί.

Παρά τον καταιγισμό πυρών του εχθρικού πυροβολικού και των αεροπορικών δυνάμεων εισβολής, δεν πτοείται, δεν χάνει ούτε στιγμή το θάρρος του, δεν γνωρίζει τι θα πει φόβος, περιφρονεί ακόμα και τον ίδιο το θάνατο. Περιφέρεται παντού, δίνει οδηγίες και εμπυχώνει το προσωπικό του, επιδιόμενος σε έναν σκληρό και άνισο αγώνα μέχρι εσχάτων.

Ακόμα και όταν οι λιγοστοί που απέμειναν τον πληροφορούν ότι δεν υφίσταται πλέον η υποστήριξη από τα γειτονικά τμήματα πεζικού και ότι η μόνη διέξοδος είναι η υποχώρηση, αρνείται να εγκαταλείψει τη θέση του. Τότε δίνει την ιστορική απάντηση. **«Η τιμή της Πατρίδας και της οικογένειας μου επιβάλλουν να μείνω εδώ.»**

Μετακινείται με το άλογό του σε διπλανό χαμηλότερο ύψωμα και κατεβαίνει την πλαγιά. Είχε εντοπίσει δύο, τρία πολυβόλα που έμεναν έρημα αφού οι χειριστές τους είχαν εξαφανιστεί. Χειρίζεται προσωπικά το ένα από αυτά με τις λιγοστές δεσμίδες που έχουν απομείνει σε ένα κιβώτιο δίπλα του. Μία ομάδα Γερμανών τον

εντοπίζει, ξεκόβει από την δημοσιά χωρίς να τους αντιληφθεί και βρίσκεται στα νώτα του. Έχοντας εξαντλήσει τα πυρομαχικά του πολυβόλου, σημαδεύει με το πιστόλι του τους άντρες της ομάδας, καλυμμένος πίσω από ένα βράχο. Οι σφαίρες λιγοστεύουν και τελικά εξαντλούνται. Τότε ο θάνατος τον σκέπασε από σφαίρα γερμανικού τυφεκίου που τον βρίσκει στο μέτωπο.

Τα λόγια είναι φτωχά για να περιγράψουν το μεγαλείο ψυχής. Ο Παπαρρόδου Ιωάννης έμεινε στη θέση του γνωρίζοντας ότι ο θάνατος ήταν αναπόφευκτος. Ως άλλος Λεωνίδας χωρίς όμως τους τριακόσιους κατόρθωσε να νικήσει την ανθρώπινη φύση και να εισέλθει στη σφαίρα των ανωτέρων ιδανικών και του ανώτερου προορισμού θυσιάζοντας την ζωή του για την Πατρίδα.

Μετά το θάνατο του

Πίσω στην Αθήνα οι δικοί του άνθρωποι δεν γνωρίζουν τίποτα για τον θάνατο του. Όσπου μία μέρα η γυναίκα του Άννα το πληροφορήθηκε σε ένα γραφείο του Υπουργείου Στρατιωτικών. Ήταν η τελευταία από τις πολλές απόπειρες που είχαν γίνει από την ίδια να ενημερωθεί για τον άντρα της. Μετά την συντριπτική είδηση του θανάτου του, η χήρα και ο αδελφός του νεκρού επιδόθηκαν σε έναν αγώνα δρόμου για να εξακριβώσουν τις συνθήκες θανάτου του, αλλά και να ενταφιάσουν τη σωρό του.

Μετά από μερικές ημέρες πληροφορήθηκαν ότι ένας στρατιώτης του Ταγματάρχη Παπαρρόδου βρίσκονταν στην Αθήνα. Ο στρατιώτης αυτός ήταν ο Αριστείδης Συρόπουλος με καταγωγή από τη Λαμία, ο οποίος είχε υπηρετήσει στο Τάγμα Χιονοδρόμων και είχε αναλάβει τα καθήκοντα του υπασπιστή του στην Μοίρα. Είχε πιαστεί αιχμάλωτος από τους Γερμανούς στο Άργος Ορεστικό, εκεί που περίμενε τον Ταγματάρχη με τις αποσκευές του. Μετά την απελευθέρωση του κατόρθωσε μετά από πολλές περιπέτειες να φθάσει στην Αθήνα.

Τον φώναξαν σπίτι και τον ρώτησαν να μάθουν όλα όσα ήξερε. Τον παρακάλεσαν να γυρίσει πίσω στο Δισπηλιό, στο πεδίο της μάχης, να ψάξει να βρει το μέρος που ήταν θαμμένος ο νεκρός και να φέρει πίσω τα προσωπικά του αντικείμενα. Ο Συρόπουλος αναλαμβάνει αυτή την ιερή αποστολή άμεσα. Επιστρέφει μέσω Αμύνταιου στην Καστοριά, γυρίζει όλη την περιοχή και αναζητά τα τελευταία ίχνη του Ταγματάρχη του.

Στην έκθεση επιτόπιας έρευνας στο πεδίο της μάχης Άργους Ορεστικού ανευρέσεως και ταφής της σωρού του Ταγματάρχη Παπαρρόδου Ιωάννη αναφέρει:

«Ο Ταγματάρχης με διέταξε να τον περιμένω με τις αποσκευές του στο Άργος Ορεστικό». Και συνεχίζει: «Με τη λήψη της διαταγής από τον Στρατηγό Μουτούση Διοικητή της 13^{ης} Μεραρχίας, ο Ταγματάρχης μου προχώρησε σε αναγνωρίσεις θέσεων στα υψώματα νοτίως της λίμνης της Καστοριάς. Προηγουμένως είχε πάρει από εμένα 25 φυσίγγια για το πιστόλι του τα οποία τοποθέτησε στο θυλάκιο της χλαίνης του. Το απόγευμα της 15^{ης} Απρ 1941 ο επιτελής της Μοίρας μου μετέφερε τη διαταγή του Ταγματάρχη να ακολουθήσω με τις αποσκευές του Διοικητή μου τη Μοίρα που συμπύσσονταν. Αργότερα οι Γερμανοί με συνέλαβαν αιχμάλωτο. Κατά την επάνοδό μου στην Αθήνα ανέλαβα μετά από παράκληση της οικογένειας Παπαρρόδου να μεταβώ στο χώρο της μάχης για την ανεύρεση του τάφου του. Έφθασα πράγματι στη περιοχή του Άργους Ορεστικού όπου άκουσα τους κατοίκους να αφηγούνται την μάχη και τον ηρωικό θάνατο του Ταγματάρχη μου».

Από αφηγήσεις αυτόπτων μαρτύρων στρατιωτών στα χωριά Δισπηλιό, Αμπελόκηποι, Μηλίτσα και Άργος Ορεστικό ξεχωρίζουν τα παρακάτω σημεία.

«Εν όψει της οδού Αμύνταιου – Καστοριάς βρίσκεται ένας Ταγματάρχης του Πυροβολικού χειριζόμενος ένα βαρύ πολυβόλο ο οποίος απαγορεύει στους Γερμανούς να προχωρήσουν κατά μέτωπο προς το ύψωμα κατά μήκος της οδού. Επειδή δεν είχε επαρκή φυσίγγια έβαλε βολή κατά βολή. Επίσης με το περίστροφο ανάγκαζε τους στρατιώτες

που ήθελαν να αυτομολήσουν προς τα γερμανικά στρατεύματα να επανέρχονται στις θέσεις τους».

«Τα γερμανικά στρατεύματα μη δυνάμενα να προχωρήσουν κατά μέτωπο προχώρησαν δια του χωριού Μηλίτσα και βρέθηκαν στα νώτα του Ταγματάρχη πυροβολώντας κατά αυτού εκ των όπισθεν και ζητούντες συγχρόνως να παραδοθεί. Αυτός όμως πυροβόλησε με το πιστόλι του εναντίον τους και τραυμάτισε έναν γερμανό στρατιώτη στο δεξιό πόδι ενώ ένας άλλος γερμανός στρατιώτης φόνευσε τον Ταγματάρχη με βολή στο μέσο του μετώπου».

Ο Συρόπουλος περιγράφει: «Κατά την εκταφή του σώματος του Ταγματάρχη μου στα θυλάκια της χλαίνης του βρέθηκαν τα χειρόκτια του, ο ηλεκτρικός του φανός και ένα φωτογραφικό φιλμ, όχι όμως και τα 25 φυσίγγια πιστολιού τα οποία είχα παραδώσει σε αυτόν πριν την μάχη». Και συνεχίζει: «Κατά την άφιξή μου στα χωριά Άργος Ορεστικό, Δισπηλιό, Αμπελόκηποι και Μηλίτσα όλοι οι κάτοικοι έσπευσαν να μου αφηγηθούν ότι εις τη θέση Αλατίστρα έπεσε ένας Ταγματάρχης ο οποίος κρατούσε μόνος του το πυροβόλο και εμπόδιζε τους Γερμανούς να περάσουν. Η σθεναρά του στάση, η αυτοθυσία του και ο ηρωικός του θάνατος αποτελούν αντικείμενο θαυμασμού όλων των κατοίκων οι οποίοι εκφράζονται με τα πιο ενθουσιώδη λόγια για αυτόν».

Τελικά, όπως αναφέρει στην έκθεσή του ο Συρόπουλος, προχώρησε σε εκταφή της σωρού από το σημείο που είχε αρχικά ταφεί ο Ταγματάρχης Παπαρρόδου και το σώμα του τοποθετήθηκε σε ιδιαίτερο τάφο στην περιοχή Αλατίστρα. Ο ίδιος περιέφραξε τον τάφο με

δικτυωτό σύρμα και τοποθέτησε ευμεγέθη σταυρό αναγράφοντας το ονοματεπώνυμο του θανόντα και την ημερομηνία θανάτου.

Σήμερα στο Κοιμητήριο Δισπηλιού, δίπλα στο μνημείο πεσόντων 1941, βρίσκεται το μνήμα του ηρωικού Παπαρρόδου.

Ο ξεχωριστός Παπαρρόδου

Ο Ιωάννης Παπαρρόδου μεγάλωσε σε ένα περιβάλλον που συνδύαζε την στρατιωτική παράδοση με την καλλιέργεια και την παιδεία σε ένα παραμυθένιο φόντο με πύργους, καταρράκτες, σκοτεινά δάση και ορεινούς όγκους. Αυτά τα δύο στοιχεία φαίνεται ότι ανέδειξαν τις βασικές κλίσεις του: Την προτίμηση για το βουνό και το ριψοκίνδυνο του χαρακτήρα του. Το φυσικό περιβάλλον της Υπάτης σημάδεψε τον χαρακτήρα του μικρού παιδιού που έμελλε να εξελιχθεί αργότερα σε έναν θαυμαστό ορειβάτη, σκιέρ και σπόρτμαν.

Κάτω από τη συγκρατημένη σχεδόν συνεσταλμένη εξωτερική του εμφάνιση και εκδήλωση έκρυβε έναν χαρακτήρα καθαρό και ειλικρινή. Ψηλός και αδύνατος, ευθυτενής, έμοιαζε να δείχνει ότι αντικρίζει κάπου ψηλότερα, ότι σκέπτεται ιδανικότερα. Μιλούσε πάντοτε με σαφήνεια και ακριβολογία, ήρεμα και απλά και ο λόγος του πολλές φορές έπαιρνε τη μορφή μιας λεπτής φιλοσοφίας. Η μόρφωση, η ευφυΐα του, το ήθος, η εργατικότητα και η απόδοση συναγωνίζονταν μεταξύ τους παρέχοντας συνολικά ένα υπόδειγμα αξιωματικού.

Αθλητής στίβου, σκοπευτής, ορειβάτης, χιονοδρόμος, παντού και πάντοτε έδειχνε τις ικανότητες του και την επίδοση του χωρίς κομπασμό και χωρίς επίδειξη. Με το ίδιο χαμόγελο στις νίκες και στις ήττες στους αγώνες, αληθινός σπόρτμαν.

Φύση ρομαντική και ονειροπόλος. Λάτρης της ποίησης της μουσικής και ιδιαίτερα της φύσης την οποία

αποθανάτισε με τη φωτογραφική του μηχανή σε εκατοντάδες έργα του.

Δεν ήξερε τι θα πει κοσμική ζωή δεν την καταλάβαινε. Την ώρα της αναπαύσεως των συναδέλφων του και της διασκέδασης για αυτόν άνοιγε ένας άλλος στίβος αυτός του ωραίου αγώνα. Όπλα, ύπαιθρο, βουνό οι μεγάλες του αγάπες.

Στο όρος Πάρνωνας με τη γυναίκα του Άννα, Απρίλιος του 1940

Τα Χριστούγεννα του 1939 παντρεύεται την εκλεκτή της καρδιάς του Άννα, το γένος Σωτηρίου Δούρου, σε χιονοδρομικό περιβάλλον στο Σέλι Βερμίου, με

αντιπροσώπους από όλα τα τμήματα του Ελληνικού Ορειβατικού Συλλόγου. Δέκα μήνες αργότερα τους χωρίζει ο πόλεμος.

*Η έξοδος από την εκκλησία κατά τη γαμήλια τελετή
στο Σέλι Βερμίου*

Η σύζυγος του στο κείμενο αναμνήσεων της διηγείται: «Και τώρα 10 μήνες μετά το γάμο μας ήρθε ο πόλεμος. Ύστερα από παραμονή μηνών στα βουνά της Ηπείρου, λόγω υπηρεσίας του Γιάννη, χωρίσαμε στα Γιάννενα. Έφυγε εκείνος στο μέτωπο και εγώ στην Αθήνα». Η

στιγμή του αποχαιρετισμού με ιδιαίτερο νόημα και σημασία. Όπως περιγράφει η ίδια «Γύρισε με κοίταξε σιωπηλά, με χαιρέτισε στρατιωτικά με εκείνο τον ιπποτικό τρόπο που συνήθως χαιρετούσε και μου είπε: “Σε εγκαταλείπω στη τύχη σου”». Δεν ήταν τυχαία η λέξη “εγκαταλείπω” κυριολεκτούσε. Δεν συνειδητοποίησα αμέσως την σημασία της λέξης. Συνέλαβα την έννοια όταν τον είδα να απομακρύνεται με μεγάλο, ζωηρό, σταθερό βήμα του. Εννοούσε “τώρα ανήκω αλλού”.

Και πράγματι έτσι ήταν. Ο Ιωάννης Παπαρρόδου άνηκε πλέον στην πατρίδα. Έτοιμος να θυσιάσει τη ζωή του στο βωμό του καθήκοντος. Και αυτό έπραξε το ηλιοβασίλεμα της 15^{ης} Απρ 1941. Της πιο αγαπημένης του ώρας της ημέρας. Αποκάλυψε το μεγαλείο της ψυχής του και τις σπάνιες αρετές του. Πιστός στα ιδανικά και τις ηθικές αρχές του τίμησε την στολή του Έλληνα Αξιωματικού περισσότερο από ότι αυτή τον τίμησε. Και πέρασε στο πάνθεον των ηρώων.

Επίμετρο

Ο Ιωάννης Παπαρρόδου τιμήθηκε μετά από πρόταση προαγωγής για ανδραγαθία με τον βαθμό του Αντισυνταγματάρχη, με το πολεμικό αριστείο ανδρείας, με πολεμικούς σταυρούς, μετάλλια και 4 προτομές.

Το Στρατόπεδο που εδρεύει η Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού ονομάζεται Στρατόπεδο Ιωάννη Παπαρρόδου. Στην είσοδο του Στρατοπέδου βρίσκεται η προτομή του ήρωα χαρτογράφου, ενώ στο Μουσείο της Υπηρεσίας σε ιδιαίτερο χώρο, εκτίθενται προσωπικά του αντικείμενα και ιστορικά τεκμήρια από το γεωδαιτικό και χαρτογραφικό του έργο.

Πρωτοπόρος χαρτογράφος της εποχής, ξεχωριστή προσωπικότητα με ιδιαίτερα χαρίσματα και δεξιότητες, ο Ιωάννης Παπαρρόδου αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο στην προσφορά της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, αφού από τους κόλπους της προήλθε αυτός ο εκλεκτός αξιωματικός και μεγάλος ήρωας.

Το όνομα του έχει γραφτεί με χρυσά γράμματα στην ιστορία της. Για όλους εμάς τους Αξιωματικούς και Υπαλλήλους της, αλλά και για αυτούς που έρχονται, η δράση και η θυσία του αποτελούν φωτεινό παράδειγμα που θα παραμείνει για πάντα χαραγμένο στη μνήμη και στις ψυχές μας.

Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού ©

Βιβλιογραφικές Αναφορές

1. Αριστείδης Συρόπουλος, Έκθεση επιτόπιας έρευνας στο πεδίο της μάχης Άργους Ορεστικού ανεύρεσης και ταφής του Τχη (ΠΒ) Παπαρρόδου Ιωάννη.
2. Ραδιοφωνική εκπομπή της 8^{ης} Νοεμβρίου 1945, Γ. Α. Βήχος και Α. Ι. Παπαρρόδου.
3. Κουτρουβέλης Κωνσταντίνος, 1977, Η Ιστορία της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού (1889-1939), Τόμος Α', Αθήνα, Έκδοση ΓΥΣ.
4. Παπαρρόδου Άννα, 1991, Αναμνήσεις,.
5. Παπαρρόδου Άννα, 1991, Ομιλία για τα 50 χρόνια από το θάνατο του - Το Τάγμα χιονοδρόμων αποτίει φόρο τιμής προς το Διοικητή του.
6. Κουτρουβέλης Κωνσταντίνος, 1992, Η Ιστορία της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού (1940-1989), Τόμος Β' Πρώτο Μέρος, Αθήνα, Έκδοση ΓΥΣ.
7. Βιογραφικό Ιωάννου Παπαρρόδου, 3 Σεπ 1994.
8. Καραγιαννόπουλος Ιωάννης, 2018, Το πάθος του βουνού - Ο Γιάννος Παπαρρόδου και η εποχή του, Ariston Books.

